

Zobacz zmiany

rpo.podkarpackie.pl

3(16)/2019
egzemplarz bezpłatny
ISSN 2450-3649

Magazyn informacyjny Regionalnego Programu Operacyjnego
Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020

Skuteczni w działaniu

Najważniejszy jest człowiek • Stawiamy na zmiany

- 4 AKTUALNOŚCI**
Poeci w Dolinie Sanu • Bieszczady bez barier • Dni Dobrosąsiedztwa
- 8 ROZMOWA NUMERU – Skuteczni w działaniu**
Rozmowa z Jerzym Kwiecińskim, Ministrem Inwestycji i Rozwoju
- 11 WYDARZENIA – Ku wspólnej Europie**
Szczyt Bałkanów Zachodnich w Poznaniu dał nowy impuls do integracji 6 państw południa kontynentu z UE
- 16 DOBRE PRAKTYKI – Najważniejszy jest człowiek**
Powiat Łańcucki uzyskał już ponad 50 mln zł dofinansowania z RPO WP na lata 2014-2020
- 22 DOBRE PRAKTYKI – Stawiamy na zmiany**
Edukacja, walka z wykluczeniem społecznym i modernizacja dróg to kluczowe cele, na które w tej perspektywie finansowej postawił Powiat Nizański
- 27 EKSPERT PODPOWIADA – Trwałość w projektach EFS**
W przypadku projektów finansowanych z EFS trwałość pojmujemy jako utrzymanie rezultatów lub utrwalenie efektu przeprowadzonego przedsięwzięcia
- 30 ROZRYWKA – Quiz**
Co wiesz o Funduszach Europejskich? Sprawdź swoją wiedzę
- 31 HARMONOGRAM**
Informacja o zaplanowanych naborach wniosków w IV kwartale 2019 r.

Wydawca:

Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego
Departament Promocji, Turystyki i Współpracy Gospodarczej
al. Ł. Ciepelińskiego 4, 35-010 Rzeszów
tel. +48 17 747 66 00
faks +48 17 747 67 39
e-mail: pg@podkarpackie.pl, info.rpo@podkarpackie.pl
www.rpo.podkarpackie.pl
www.facebook.com/zmieniamypodkarpackiezrpo

W tym wydaniu foto: archiwum MliR, archiwum UMWP,
Tymon Markowski/MSZ, Michał Mielniczuk/UMWP,
Monika Osińska/SOS MUSIC, Maciej Rałowski/ralowski.pl, Stock Chroma

Realizacja:

Smartlink Sp. z o.o.
ul. Wieniawskiego 5/9, 61-712 Poznań
tel. +48 61 849 90 40
e-mail: biuro@smartlink.pl
www.smartlink.pl

Redakcja i koordynacja: Iwona Gutowska
Korekta: Agata Rokita
Projekt, infografiki i skład: Maciej Pachowicz
Współpraca: Joanna Skrzypek (UMWP)
Fotografia na okładce: Maciej Rałowski/ralowski.pl

Wspólnie można więcej

Polityka rozszerzenia Unii Europejskiej to najskuteczniejsze narzędzie wspierania reform politycznych, gospodarczych i społecznych. W 2014 r. rząd niemiecki zapoczątkował Proces Berliński, który ma służyć wzmocnieniu integracji sześciu państw regionu Bałkanów Zachodnich (Albanii, Bośni i Hercegowiny, Czarnogóry, Kosowa, Macedonii Północnej, Serbii) z Unią. Współpraca z Bałkanami Zachodnimi może przyczynić się do zwiększenia stabilności Unii i wzmocnić potencjał rozwojowy całej Europy. W inicjatywie tej uczestniczy 10 krajów członkowskich UE (Austria, Bułgaria, Chorwacja, Francja, Grecja, Niemcy, Polska, Słowenia, Wielka Brytania i Włochy), a także Komisja Europejska, międzynarodowe instytucje finansowe, organizacje międzynarodowe i regionalne.

Od stycznia tego roku Polska sprawuje roczne przewodnictwo w Procesie Berlińskim, w ramach którego organizowane są spotkania, warsztaty, seminaria i konferencje na poziomie ministerialnym, jak i eksperckim. Naszymi priorytetami są gospodarka, wzajemne powiązania, społeczeństwo obywatelskie i bezpieczeństwo. W czerwcu br. w Centrum Wystawienniczo-Kongresowym G2A Arena w Jasionce odbyło się Forum Miast i Regionów, którego hasłem było „Inwestycje w Bałkany – inwestycje w Europę”. Przez dwa dni ministrowie, eksperci, przedstawiciele firm oraz instytucji unijnych debatowali o tym, jak zbliżyć Bałkany Zachodnie do Unii Europejskiej. Rozmawiano m.in. o współpracy politycznej i biznesowej, której istotnym elementem może być międzynarodowy szlak drogowy Via Carpatia łączący północ Europy z południem.

Kolejnym wydarzeniem był lipcowy Szczyt Bałkanów Zachodnich w Poznaniu, podczas którego spotkali się premierzy i ministrowie z krajów zaangażowanych w Proces Berliński. Towarzyszyły mu: Forum Think Tanków (przeznaczone dla ekspertów), Forum Społeczeństwa Obywatelskiego (platforma wymiany doświadczeń i współpracy dla organizacji pozarządowych) oraz Forum Biznesu (pomoc przedsiębiorcom w nawiązaniu kontaktów). Więcej informacji na ten temat znajdują Państwo w artykule „Ku wspólnej Europie”.

W tym wydaniu magazynu „Zobacz zmiany” kontynuujemy również cykl tekstów pokazujących, jak lokalne samorządy wykorzystują Fundusze Europejskie. A w materiale „Ekspert podpowiada” znajdują Państwo informacje na temat trwałości projektów w przedsięwzięciach wspartych z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zapraszam do lektury.

Władysław Ortyl
Marszałek Województwa Podkarpackiego

Magazyn w wersji mobilnej dostępny jest pod adresami:
rpo.podkarpackie.pl oraz **<http://online.smartlink.pl/zobacz-zmiany-03-2019/>**

Można go również obejrzeć, skanując zamieszczony obok kod.

Poeci w Dolinie Sanu

Koncerty poświęcone twórczości Edwarda Stachury na stałe wpisały się już w kalendarz muzycznych wydarzeń w naszym regionie. W tym roku (23 sierpnia) w Gospodarstwie Agroturystycznym Wilcza Jama w Smolniku nad Sanem przygotowano koncert „Poeci w Dolinie Sanu – Stachura, Waits, Cohen”. Niezapomniane teksty i kompozycje tych trzech wielkich artystów zaprezentowali uczestnicy różnych edycji Festiwalu Stachura, a także goście specjalni: Katarzyna Groniec i Konrad Imiela. Artystom akompaniował zespół Adama Skrzypka, muzyka i kierownika muzycznego Teatru Capitol.

Koncert został poprzedzony piknikiem rodzinnym, w ramach którego przygotowano wiele atrakcji zarówno dla dzieci,

jak i dorosłych. Można było wziąć udział w przyrodniczej grze terenowej oraz warsztatach mydełkarskich, ceramicznych i lalkarskich. Przygotowywano także manufakturę lizaków i tworzenie budowli z drewnianych klocków. Na miłośników regionalnych specjałów czekała darmowa degustacja kujawsko-pomorskiej gęsiny, toruńskich pierników oraz podkarpackich proziaków.

Współorganizatorami imprezy były Urzędy Marszałkowskie Województwa Kujawsko-Pomorskiego i Podkarpackiego oraz Gmina Lutowiska. Wydarzenie dofinansowano z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020.

Bieszczady bez barier

W lipcu w Czarnej koło Ustrzyk Dolnych odbyła się konferencja „Bieszczady bez barier – na szlaku z Funduszami Europejskimi”, której przewodniczyła Małgorzata Jarosińska-Jedynak, podsekretarz stanu w Ministerstwie Inwestycji i Rozwoju (MliR). Dwudniowe wydarzenie podzielono na część merytoryczną, podczas której rozmawiano o możliwościach korzystania z aktywnego wypoczynku przez osoby z niepełnosprawnościami. Omówiono także założenia rządowego programu Dostępność Plus, w który wpisują się zadania turystyki społecznej. Do dyskusji zaproszono m.in. przedstawicieli Bieszczadzkiego Parku Narodowego, Lasów Państwowych, Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, a także ministerstw: środowiska oraz sportu i turystyki. Drugiego dnia odbyła się wycieczka zółtym szlakiem z Przełęczy Wyżnej na Połoninę Wetlińską do schroniska Chatka Puchatka. Wzięła w niej udział grupa osób niewidomych i niedowidzących oraz wolontariusze z Fundacji Pogranicze Bez Barier. Towarzyszyli im ratownicy z Bieszczadzkiej Grupy GOPR, którzy podczas spaceru uczyli się od wolontariuszy Pogranicza Bez Barier, jak można pomóc osobom z niepełnosprawnościami w pokonywaniu trudności na szlaku. Gościem specjalnym tego dnia był Krystian Herba, pięciokrotny rekordzista Guinnessa w zdobywaniu na rowerze najwyższych budynków świata. Przetestował na szlaku specjalny wózek elektryczny dla osób z niepełnosprawno-

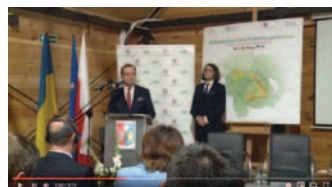
ścią ruchową. Organizatorami wydarzenia byli: UMWP, MliR, Bieszczadzka Grupa Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego oraz Fundacja Pogranicze Bez Barier. Wydarzenie współfinansowano z RPO WP na lata 2014-2020.

Dni Dobrosąsiedztwa

Przyszłość Karpat i współpraca transgraniczna to główne tematy rozmów toczonych podczas II Karpaccich Dni Dobrosąsiedztwa, które odbyły się 9-10 sierpnia. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele rządu, organizacji pozarządowych oraz goście z Ukrainy, Węgier, Słowacji i Rumunii. Pierwszego dnia zorganizowano konferencję w Centrum Promocji Leśnictwa w Muczmem. Dyskutowano m.in. o Strategii Karpacciej, której celem jest podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez wzmocnienie konkurencyjności i atrakcyjności regionu. Drugą część konferencji poświęcono Programowi Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina – aktualnemu stanowi wdrażania i jego przyszłości w kontekście nowej perspektywy 2021-2027. Nie zabrakło też atrakcji dla mieszkańców i turystów przebywających

w Bieszczadach. Na kilkunastu stoiskach producenci z regionu zaprezentowali swoje wyroby. Można było spróbować regionalnej karpacciej kuchni, również w bardziej współczesnym wydaniu, np. w formie burgerów z proziaków. Warto było też odwiedzić żółty namiot Regionalnego Programu Województwa Podkarpackiego, w którym na chętnych czekały konkursy i quizy z nagrodami. Dodatkową atrakcją wydarzenia była kapsuła 5D Green Velo z filmami o Wschodnim Szlaku Rowerowym Green Velo. Na plenerowej scenie wystąpili Angela Gaber, Orkiestra Świętego Mikołaja oraz Wolna Grupa Bukowina. Szczególną atrakcją dla miłośników górskich wędrówek i Ukrainy przygotował Bieszczadzki Oddział Straży Granicznej. Od 8 do 10 sierpnia uruchomione zostało tymczasowe przejście graniczne w okolicy Wołosatego.

Skuteczni w działaniu

Włączone w integrację europejską Bałkany Zachodnie to inwestycja z wysoką stopą zwrotu dla obu stron. Klasyczna sytuacja win-win, w której Europa wygrywa bezpieczeństwo, a państwa bałkańskie stabilny rozwój – mówi Jerzy Kwieciński, Minister Inwestycji i Rozwoju.

Jakie zadania wyznaczyła sobie Polska w ramach naszego przewodnictwa w Procesie Berlińskim?

Po pierwsze, chcemy pokazać Polskę jako istotnego gracza polityki europejskiej, aktywnie wspierającego działania Komisji Europejskiej i państw członkowskich Unii na rzecz europejskiej przyszłości Bałkanów Zachodnich. Naszym celem jest współpraca z krajami tego regionu we wszystkich priorytetowych obszarach polskiego przewodnictwa, czyli pod względem politycznym, gospodarczym, infrastrukturalnym, kulturalnym oraz bezpieczeństwa. Po drugie, chcemy dzielić się naszym doświadczeniem wynikającym z sukcesu transformacyjnego i tym, jak wykorzystaliśmy 15 lat w Unii Europejskiej. Po trzecie, zamierzamy wzmacniać kompetencje władz regionalnych i samorządowych na Bałkanach Zachodnich.

Samorządność jest tym, co w Polsce zdecydowanie się udało. W największym skrócie można powiedzieć, że dla państw bałkańskich nasz kraj może być przewodnikiem na ścieżce rozwoju i adwokatem w procesie integracji.

Jaki dystans dzieli kraje Bałkanów Zachodnich od integracji ze strukturami UE?

Zacznijmy od tego, co nas łączy, bo to pokazuje, dlaczego w ogóle można myśleć o większej integracji. Poza tak oczywistą kwestią jak demokracja, naszych partnerów z Bałkanów Zachodnich, czyli Bośnię i Hercegowinę, Czarnogórę, Serbię, Albanię, Macedonię Północną i Kosowo, łączy z UE przede wszystkim gospodarka. Unia ma bardzo silne więzi ekonomiczne z Bałkanami Zachodnimi. Wspólnota jest największym

partnerem handlowym regionu. Prawie 75% importu i ponad 80% eksportu z państw Bałkanów Zachodnich to wymiana z krajami Unii Europejskiej.

Nie ulega wątpliwości, że kraje tego regionu stoją przed wieloma wyzwaniami. Chcąc dostosować się do kryteriów członkostwa w UE, stale przeprowadzają reformy gospodarcze i społeczne. W ciągu ostatnich 10 lat znacznie wzrósł poziom innowacyjności ich gospodarek. Aby jednak w poziomie rozwoju mogły dorównać innym regionom europejskim, muszą jeszcze mocniej postawić na innowacyjność. Dla Unii Europejskiej współpraca z Bałkanami Zachodnimi to przede wszystkim inwestycja w stabilność w Europie.

W czerwcu podczas Forum Miast i Regionów w Jasionce dzielił się swoimi doświadczeniami z transformacją. Jak mogą skorzystać z nich nasi partnerzy z Bałkanów Zachodnich?

Chcąc zostać częścią wspólnoty, musieliśmy sprostać wielu wyzwaniom. Podczas Forum rozmawialiśmy o transformacji gospodarczej, reformie administracji i wykorzystaniu środków unijnych, które w wielu aspektach wspomogły nasz rozwój. W UE przeszliśmy drogę od marudera do lidera. Możemy pokazać, gdzie leży klucz do rozwoju.

Podkarpackie, gdzie odbywało się Forum, to region, który dzięki funduszom unijnym bardzo się rozwinął. Samorząd województwa umiejętnie realizuje już kolejny własny program regionalny. Jak takie przykłady działają na bałkańskich partnerów?

Jeśli chodzi o pieniądze unijne na lata 2014-2020, to Podkarpackie jest w czołówce pod względem tempa ich inwestowania. Ważniejsze od tempa jest jednak to, że fundusze te przyczyniają się do rozwoju regionu w wielu obszarach – badań i rozwoju, cyfryzacji i przedsiębiorczości. Forum Miast i Regionów było okazją do zaprezentowania efektów projektów realizowanych w ramach różnych programów – tych, które wdrażane są z partnerami spoza UE, ale także takich, które finansowane są właśnie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego. W ten sposób pokazujemy, że polski model rozwoju stoi na dwóch silnych nogach – rządowej i samorządowej. Myślę, że nasi partnerzy z Bałkanów Zachodnich mogą czerpać inspirację z naszego modelu.

Szczyt Bałkanów Zachodnich w Poznaniu również był okazją do wymiany doświadczeń. Kraje południa Europy dzieliły się swoimi bolączkami i pokazały swoje atuty. Przy tej okazji Polska wyraźnie opowiedziała się za kolejnym rozszerzeniem. Jak jeszcze można wzmocnić ten proces? I co Unia zyska na przyjęciu tych sześciu krajów?

Włączone w integrację europejską Bałkany Zachodnie to inwestycja z wysoką stopą zwrotu dla obu stron. Klasyczna sytuacja win-win, w której Europa wygrywa bezpieczeństwo, a państwa bałkańskie stabilny rozwój. Wzmocnienie tego procesu zależy od naszego wspólnego zaangażowania w przyciąganie krajów kandydujących do zjednoczonej Europy. Podczas czerwcowego Forum w Jasionce i później, w lipcu, na szczycie w Poznaniu chętnie rozmawialiśmy o na-

PODKARPACKIE JEST W CZOŁÓWCE POD WZGLĘDEM TEMPA INWESTOWANIA PIENIĘDZY UNIJNYCH NA LATA 2014-2020. WAŻNIEJSZE JEST JEDNAK TO, ŻE FUNDUSZE TE PRZYCZYNIĄ SIĘ DO ROZWOJU REGIONU

szych doświadczeniach i proponowaliśmy krajom Bałkanów Zachodnich najlepsze rozwiązania.

Już od kilkunastu lat mówimy o korytarzu drogowym Via Carpatia, łączącym północ Europy z południem. Trasa w tym roku znalazła się na liście priorytetowych inwestycji UE. Jakie jest znaczenie tej drogi i kiedy ona powstanie?

Via Carpatia to droga o strategicznym znaczeniu i absolutny priorytet dla rządu. Jako szlak biegnący pomiędzy Europą Północną a Bałkanami, Grecją i Turcją ma szansę być gospodarczym kręgosłupem Europy Środkowo-Wschodniej. W Polsce Via Carpatia będzie miała długość ponad 700 km i ma przebiegać przez województwa: podlaskie, mazowieckie, lubelskie i podkarpackie. Ukończenie całego polskiego odcinka zaplanowano do 2025 r.

Na ten rok przypada ocena śródkresowa. Jak wykorzystujemy Fundusze Europejskie w tej perspektywie finansowej? Jak radzą sobie polskie regiony? Co się udało najlepiej? Co trzeba jeszcze poprawić?

Obecna perspektywa finansowa została zaplanowana na lata 2014-2020, jednak zgodnie z zasadą n+3 zakończy się w 2023 r. Liczby pokazują, że możemy mieć powody do zadowolenia. Do końca sierpnia 2019 r. wkład unijny w umowach podpisanych z beneficjentami wyniósł 252 mld zł. Tym samym zaangażowaliśmy już 3/4 dostępnych środków. Nadal widoczne są pewne różnice w tempie realizacji programów krajowych i regionalnych. W przypadku tych pierwszych do 31 sierpnia rozdysponowano ponad 77% dostępnych środków, a w przypadku programów regionalnych – średnio 71%. Fundusze najsprawniej kontraktowane są w województwach: pomorskim, opolskim i wielkopolskim. Jeśli chodzi o wydatkowanie, beneficjenci wydali na realizację inwestycji ponad 150 mld zł. W tej kwocie dofinansowanie unijne wyniosło 103 mld zł, czyli 30% alokacji na ten okres programowania. W regionach najwięcej dostępnych środków rozliczono w województwach opolskim, podkarpackim i dolnośląskim. Ranking zamyka województwo kujawsko-pomorskie. Polska

jest jednym z krajów UE, który najefektywniej i najsprawniej wykorzystuje dostępne środki. Do sierpnia Polska otrzymała też największy zwrot środków z Komisji Europejskiej, czyli 22,2 mld euro. Nadal jednak widoczne są różnice w tempie realizacji programów krajowych i regionalnych. W przypadku tych pierwszych do 2018 r. zostało wyczerpanych 74% dostępnych środków, a w przypadku programów regionalnych – 66%. W ubiegłym roku nastąpiło zauważalne przyspieszenie wydatkowania środków w programach regionalnych. Pomogła w tym nasza akcja informacyjna i żaden region nie stracił pieniędzy z powodu zasady n+3. Najwięcej, bo 78 mld zł, przeznaczaliśmy na inwestycje transportowe, a także na gospodarkę niskoemisyjną, sektor B+R, ochronę środowiska oraz konkurencyjność małych i średnich przedsiębiorstw.

Trwają prace nad nową perspektywą finansową. Jakich zmian należy się spodziewać, jeśli chodzi o cele, na które przeznaczone zostanie unijne wsparcie?

Pracujemy obecnie nad założeniami do Umowy Partnerstwa. To dokument, w którym pokazujemy, na co chcemy przeznaczyć pieniądze z budżetu Unii w kolejnej perspektywie, czyli w latach 2021-2027. Cele, które znalazły się w założeniach, to m.in. zwiększenie konkurencyjności gospodarki, rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, ograniczenie emisji zanieczyszczeń, wzmocnienie cyfrowego rozwoju kraju, zrównoważenie systemu energetycznego czy zwiększenie dostępności transportowej Polski. W założeniach wskazaliśmy też cztery obszary, które chcemy szczególnie wspierać. To m.in. tereny dawnych PGR-ów zagrożone trwałą marginalizacją, średnie miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze, pięć województw Polski Wschodniej oraz Śląsk – ważny nie tylko z punktu widzenia polityki krajowej, lecz także mający duże znaczenie dla rozwoju całej Unii Europejskiej. W założeniach do budżetu nie chcemy koncentrować się na granicach administracyjnych województw, ale na konkretnych problemach, dlatego proponujemy też specjalny program ponadregionalny przeznaczony dla obszarów zagrożonych marginalizacją.

Kiedy spodziewa się Pan ostatecznych uzgodnień nowego budżetu Unii Europejskiej?

Planujemy, że rząd przyjmie założenia Umowy Partnerstwa we wrześniu tego roku. Wtedy rozpoczną się prace nad przygotowaniem projektu Umowy Partnerstwa. Będzie on podstawą do negocjacji z Komisją Europejską ostatecznego kształtu tej umowy. Prace nad przyszłym budżetem wciąż trwają, ale warto przypomnieć, że niektóre kwestie zostały już wstępnie uzgodnione. Udało się utrzymać siedmioletni okres programowania – propozycja Komisji Europejskiej to pięć lat plus dwa lata. Ponadto Polska wstępnie przeforsowała w Radzie Unii Europejskiej możliwość wsparcia z funduszy na lata 2014-2020 inwestycji w infrastrukturę gazu ziemnego, w infrastrukturę lotniskową w zakresie bezpieczeństwa, a także zakupu taboru kolejowego. Zależy nam też na wynegocjowaniu jak najwyższego budżetu i maksymalnej elastyczności w inwestowaniu pieniędzy unijnych.

Wśród efektów niedawnej Pana wizyty w USA jest wystąpienie Polski do Rady Rządowej United Nations Global

Compact. Jakie możliwości otwiera to przed polskimi firmami?

Polska jako pierwszy kraj z Europy Środkowej przystąpiła do Rady Rządowej United Nations Global Compact. To bardzo prestiżowe wydarzenie, bo UNGC to największa biznesowa inicjatywa ONZ, która skupia 10 tys. korporacji z ponad 160 krajów. Na co dzień zajmują się one wdrożeniem Celów Zrównoważonego Rozwoju. Wartość tego rynku wynosi ponad 18 mld dolarów rocznie i systematycznie wzrasta. Ponad 30 Agencji Systemu Narodów Zjednoczonych nabywa towary i usługi ze 194 krajów świata. Naszym ambitnym celem jest zapewnienie większego udziału polskich firm w tym systemie, bo ten udział jest teraz minimalny. Będzie to dla naszych przedsiębiorców szansa na międzynarodowe kontakty i kontrakty oraz na tworzenie silnej pozycji eksportowej.

Zacieśniamy relacje ze Stanami Zjednoczonymi. Czego przede wszystkim możemy się dziś uczyć od Amerykanów: standardów dostępności, wspierania biznesu, wdrażania innowacji, samorządności?

Stany Zjednoczone są jednym z najważniejszych polskich partnerów handlowych i politycznych. Moja ostatnia wizyta w tym kraju miała wymiar gospodarczy. Niezwykle cenne były spotkania z przedstawicielami izb handlowych, w tym największej, zrzeszającej ponad 3 mln przedsiębiorców. Dyskutowaliśmy zarówno o rozwiązaniach prawnych, jak i klimacie politycznym, który bezpośrednio przekłada się na jakość naszych relacji. Wartość kapitału zainwestowanego przez amerykańskie firmy w Polsce na koniec 2017 r. wyniosła 5,7 mld dolarów. Ten rezultat potwierdza ożywienie naszej współpracy. Amerykańskie firmy realizują w Polsce coraz bardziej zaawansowane technologicznie projekty z takich sektorów, jak badania i rozwój czy nowoczesne usługi dla biznesu, zatrudniając przy tym chętnie polskich pracowników. Chcemy się również doskonalić w obszarze wykorzystania innowacyjnych technologii w biznesie. Wierzymy, że polskie instytucje badawcze mogą skutecznie i efektywnie współpracować z sektorem przedsiębiorstw, tak jak dzieje się to w USA.

Niezwykle cenne dla nas jest też doświadczenie Stanów Zjednoczonych związane z realizacją inicjatyw geopolitycznych, które wiążą się z dużymi projektami inwestycyjnymi. Polska razem z krajami regionu podjęła w ostatnim czasie Inicjatywę Trójmorza. USA są gotowe nie tylko dzielić się swoimi doświadczeniami, lecz także współpracować przy konkretnych projektach. Taką deklarację usłyszałem od Wilbura Rossa, sekretarza handlu.

I na koniec jeszcze kwestia dostępności. W Waszyngtonie brałem udział w spotkaniu z Davidem Capozzim, przewodniczącym Amerykańskiej Access Board. Ta instytucja była inspiracją do utworzenia polskiej Rady Dostępności, w ramach której grupa pięćdziesięciu ekspertów, reprezentujących różne środowiska, będzie dyskutować o tym, jak zminimalizować otaczające nas bariery architektoniczne czy technologiczne. To absolutni fachowcy. Chcemy, żeby resortowi odpowiedzialnemu za program Dostępność Plus wskazali rozwiązania, które pomogą osobom z niepełnosprawnościami i seniorom korzystać z przestrzeni publicznej. Wierzę, że dzięki tej współpracy Polska stanie się wzorem dla innych państw.

Rozmawiał Jerzy Gontarz

Ku wspólnej Europie

Zorganizowany przez nasz kraj w lipcu tego roku Szczyt Bałkanów Zachodnich w Poznaniu dał nowy impuls do integracji sześciu państw południa kontynentu z Unią Europejską. – Stabilizacja bezpośredniego otoczenia wspólnoty jest w naszym interesie – wyjaśniał stanowisko rządu Wiceminister Spraw Zagranicznych Szymon Szynkowski vel Sęk, odpowiedzialny za organizację szczytu.

Szczyt Bałkanów Zachodnich, podobnie jak odbywające się wcześniej w podreszowskiej Jasionce Forum Regionów, został zorganizowany w ramach polskiego przewodnictwa w Procesie Berlińskim. Jest to inicjatywa wspierająca współpracę regionalną z państwami Bałkanów Zachodnich i uzupełniająca unijną politykę rozszerzenia. Proces zapoczątkowały Niemcy, organizując w sierpniu 2014 r. szczyt w Berlinie. Obecnie w inicjatywie uczestniczy sześć państw Bałkanów Zachodnich, które ubiegają się o członkostwo w Unii Europejskiej: Albania, Czarnogóra, Macedonia Północna, Serbia, Bośnia i Hercegowina oraz Kosowo (dwa ostatnie kraje nie mają jeszcze statusu kandydatów). Po stronie UE zaangażowały się w nią Austria, Bułgaria, Chorwacja, Francja, Grecja, Niemcy, Polska, Słowenia, Wielka Brytania i Włochy.

Ideą poznańskiego szczytu, na który przybyli szefowie rządów 14 państw, było zbliżenie Bałkanów Zachodnich do Unii Europejskiej w obszarze polityki, społeczeństwa obywatelskiego i biznesu. Dyskusje ogniskowały się wokół tych trzech tematów i były toczone podczas 20 paneli tematycznych. Politycy, urzędnicy, biznesmeni, eksperci, dziennikarze i aktywiści omawiali najważniejsze problemy i wyzwania stojące przed państwami Bałkanów Zachodnich. Ten format dobrze się sprawdził i prawdopodobnie skorzystają z niego organizatorzy kolejnych szczytów.

Dlaczego rozszerzać UE?

Po drugiej wojnie światowej Europejską Wspólnotę Węgla i Stali, czyli załóżkę późniejszej Unii Europejskiej, powołano do życia jako gwarant utrzymania pokoju na kontynencie. Nie obejmowała ona krajów Europy Środkowej i Wschodniej, które znalazły się w orbicie wpływów Moskwy. Nie było więc żadnych mechanizmów powstrzymujących wybuch wojny na Bałkanach (1991-1995), której towarzyszył rozpad Jugosławii.

Pozostawiła ona po sobie tysiące ofiar i ogromne zniszczenia, odnowiła stare i stworzyła nowe podziały.

Pierwsze rozszerzenia Unii Europejskiej w XXI w. objęły wiele krajów Europy Wschodniej. Ale spośród spadkobierców dawnej Jugosławii tylko Słowenii i Chorwacji udało się dotychczas przystąpić do Unii. Komisja Europejska w 2008 r. po raz kolejny uznała rozszerzenie za cel strategiczny UE. Ponieważ integracja europejska przyczynia się z jednej strony do wzmocnienia stabilności, bezpieczeństwa i zapobiegania konfliktom, a z drugiej – do wzrostu gospodarczego, poprawiania połączeń z ważnymi szlakami transportowymi i energetycznymi i do umacniania pozycji Unii na świecie.

O możliwości przyjęcia nowych członków decydują przyjęte przez Radę Europejską pod koniec XX w. kryteria kopenhaskie. W ich myśl członkiem UE może zostać tylko wolne, suwerenne, demokratyczne państwo europejskie, przestrzegające prawa międzynarodowego, o rozwiniętej gospodarce zdolnej do konkurowania na jednolitym rynku europejskim.

Proces wyhamowany

Spośród sześciu cztery kraje regionu – Albania, Czarnogóra, Macedonia Północna i Serbia – mają oficjalny status państw kandydujących do członkostwa w Unii. Jednakże tylko dwa z nich – Czarnogóra i Serbia – prowadzą negocjacje akcesyjne. Proces został wyhamowany w 2014 r., gdy ówczesny przewodniczący Komisji Europejskiej Jean-Claude Juncker ogłosił, że nie przewiduje w ciągu najbliższych pięciu lat kolejnych rozszerzeń Unii. Przekonywał, że wspólnota musi najpierw poradzić sobie z problemami wewnętrznymi (m.in. niekontrolowaną migracją) i wzmocnić się po kryzysie finansowym. Problemów przybyło, gdy obywatele Wielkiej Brytanii opowiedzieli się w referendum za brexitem (2016 r.). Jego ostateczna data przypada na 31 października tego roku.

Mimo to Proces Berliński jest kontynuowany, a jeden ze szczytów Bałkanów Zachodnich odbył się nawet w Londynie (2018 r.). Właśnie po tym wydarzeniu Polska dołączyła do inicjatywy na zaproszenie kanclerz Angeli Merkel.

Bałkany nie lubią próżni

Gdy Polska objęła przewodnictwo w Procesie Berlińskim, Jacek Czaputowicz, Minister Spraw Zagranicznych, złożył deklarację, że nasz kraj wraz z sąsiadami z regionu (m.in. Grupą Wyszehradzką) chciałby jak najszybszego członkostwa szóstki bałkańskich partnerów. Oczywiście nie powinno się to odbywać bezwarunkowo – państwa te muszą kontynuować reformy w celu spełnienia kryteriów kopenhaskich. Komisja Europejska jako najwcześniejszy możliwy termin rozszerzenia wskazuje 2025 r. – Są pewne obawy, że mimo ustanowienia tej daty, może to być trudne do osiągnięcia – nie tylko z winy czy też powodu tych państw, ale także braku gotowości Unii Europejskiej do ich przyjęcia. Czyli mamy proces oddziaływania na te państwa, ale mamy też proces przeko-

nywania państw członkowskich Unii, że w jej interesie leży rozszerzenie na Bałkany Zachodnie – mówił w jednym z telewizyjnych wywiadów szef MSZ.

Szymon Szynkowski vel Sęk dodaje, że za integracją Bałkanów Zachodnich z UE przemawia to, że ten region nie lubi próżni: – Jeżeli Unia nie będzie tam zaangażowana, nie będzie wysyłać impulsów, to inni duzi aktorzy, którzy mają tam interesy, będą chcieli ten region zdominować – wyjaśnia.

Duże wpływy w Serbii i Czarnogórze ma Rosja. Turcja chciałaby przyciągnąć do siebie Albanie oraz Bośnię i Hercegowinę. Nowym graczem o wpływy stały się Chiny, które chętnie udzielają państwom bałkańskim kredytów i realizują tam duże projekty infrastrukturalne. Odkładanie w czasie integracji nie jest więc w interesie Unii Europejskiej.

Głosy za integracją

W Proces Berliński są zaangażowane niektóre instytucje unijne (m.in. Komisja Europejska, Europejski Bank Inwestycyjny, Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju), a także Organizacja

---

SZEŚĆ PAŃSTW BAŁKAŃSKICH KANDYDUJĄCYCH DO UNII EUROPEJSKIEJ MUSI KONTYNUOWAĆ REFORMY W CELU SPEŁNIENIA KRYTERIÓW KOPENHASKICH. KOMISJA EUROPEJSKA JAKO NAJWCZEŚNIEJSZY MOŻLIWY TERMIN ROZSZERZENIA WSKAZUJE 2025 R.

Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD). Podczas lipcowego szczytu w Poznaniu Johannes Hahn, unijny komisarz ds. negocjacji akcesyjnych, jednoznacznie poparł kolejne rozszerzenie. – Geograficznie i historycznie Zachodnie Bałkany i resztę Europy łączy wiele. Bliskość geograficzna, ale i ta sama historia, bliskość kulturowa. Można powiedzieć, że wzajemnie jesteśmy sobą zafascynowani. Dobrze wiemy więc, że miejscem Bałkanów Zachodnich jest Unia Europejska, Bałkany nie mogą być poza nią – mówił podczas sesji otwierającej obrady.

W europejską przyszłość Bałkanów Zachodnich wierzy Milko Berner, Wiceminister Spraw Wewnętrznych Bułgarii: – Dla nas integracja oznacza inwestycję w silną Europę i Unię Europejską. Wejście do Unii krajów bałkańskich to perspektywa stabilizacji dla całego naszego regionu – wyjaśniał.

Także Andrzej Duda, prezydent RP, silnie wsparł proces rozszerzenia: – Bez pełnej integracji Bałkanów Europa nie zacznie oddychać pełną piersią – przekonywał. Z pewnością te deklaracje pozytywnie nastrajały przebywające w Poznaniu delegacje państw Bałkanów Zachodnich. Niemniej otwarcie mówił o rozczarowaniu brakiem otwarcia negocjacji z Macedonią Północną i Albanią przed szczytem. Szymon Szykowski vel Sęk podkreślił, że poznański szczyt wysłał silny impuls polityczny do rozpoczęcia negocjacji z tymi dwoma krajami na jesieni.

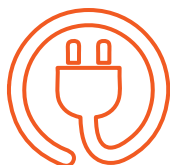
Współpraca w obszarze gospodarczym

Forum Biznesu było polską propozycją nawiązania trwałych relacji i współpracy pomiędzy przedstawicielami biznesu w regionie. Główny nacisk w rozmowach biznesowych położony był na sektor energetyczny, cyfrowy, żywności i agrotechniki. Przedstawiciele Bałkanów Zachodnich pokazali, że ich gospodarki szybko się unowocześniają, ale równocześnie jest silna presja, by był to rozwój zrównoważony, z poszanowaniem środowiska.

Minister Inwestycji i Rozwoju Jerzy Kwieciński uważa, że polscy przedsiębiorcy powinni przyrzeć się rolnictwu i przetwórstwu rolno-spożywczemu na Bałkanach Zachodnich. Możemy tamtejszym firmom zaproponować nasze technologie, które są równie dobre co zachodnie, ale znacznie tańsze. Jerzy Kwieciński przekonywał też, że Bałkany są otwarte na współpracę w zakresie teleinformatyki i energetyki.

Nad bezpieczeństwem szczytu czuwało **1,7 tys.** policjantów.

350 km kabli rozłożono na Międzynarodowych Targach Poznańskich na potrzeby szczytu Bałkanów Zachodnich.

7 tys. osób było zaangażowanych w organizację Szczytu.

Aby przybliżyć poznaniakom Bałkany, przez cały tydzień **20** lokalnych restauracji serwowało dania kuchni bałkańskiej.

Analizy przygotowane przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju pokazują, że Unia Europejska może wiele zyskać na przyjęciu nowych gospodarek. Angel Gurría, sekretarz generalny OECD, omówił przygotowany przez jego organizację raport („Global South East Europe: Unleashing the Transformation Potential for Growth in the Western Balkans”). Zwrócił uwagę, że wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych w regionie Bałkanów Zachodnich w ciągu ostatnich kilku lat wzrosła dziesięciokrotnie, a wielkość PKB (produktu krajowego brutto) ponaddwukrotnie.

Jak wspierać transformację

Nie unikano trudnych tematów. Majlinda Bregu, sekretarz generalna Rady Współpracy Regionalnej, przyznała, że kraje Bałkanów Zachodnich mają poważny problem z korupcją. – Zaufanie obywateli do instytucji rządowych można budować tylko poprzez wzrost przejrzystości przepisów i transparentność działania – mówiła. Wskazała, że do przyspieszenia wzrostu gospodarczego można wykorzystać digitalizację. A budowanie partnerstw pomiędzy biznesem a uczelniami przyczyni się do lepszego wykorzystania potencjału gospodarek. We wszystkich tych obszarach kraje UE mogą dzielić się dobrymi praktykami i wskazywać najlepsze rozwiązania.

Unia także materialnie musi wspierać transformację krajów regionu. Podczas dyskusji wskazywano, że fundusz inwestycyjny Bałkanów Zachodnich powinien być znacznie wzmocniony, by mógł konkurować o wspieranie dużych inwestycji z Rosją czy Chinami. Polska zobowiązała się do wpłaty pół miliona

euro na wspólny fundusz. Przekazane przez nas pieniądze będą przeznaczone na projekty infrastrukturalne i gospodarcze.

Silny impuls

Może to nie był czas na przełom, ale z pewnością przywódcy europejscy usłyszeli ważny głos w znaczącym momencie formowania się Komisji Europejskiej i nasycania jej misji ważnymi celami.

– Poza wieloma innymi decyzjami i deklaracjami istotny jest ten kluczowy punkt: jednogłośne potwierdzenie perspektywy europejskiej dla Bałkanów Zachodnich – uważa wiceminister Szynkowski vel Sęk. – Nawet Francja, która uchodzi za kraj najbardziej zdystansowany wobec rozszerzenia UE (na wiosnę zablokowała otwarcie negocjacji z Macedonią Północną i Albaniją – przyp. red.), nie sprzeciwiła się zawarciu w deklaracji kończącej szczyt sformułowania, że Bałkany Zachodnie zasługują na perspektywę europejską – dodawał.

Organizatorem kolejnego szczytu po raz pierwszy będą dwa państwa – Macedonia Północna i Bułgaria.

Jerzy Gontarz

*Najważniejszy
jest człowiek*

W obecnej perspektywie finansowej Powiat Łąncucki uzyskał już ponad 50 mln zł dofinansowania z RPO WP na lata 2014-2020. Wśród licznych projektów dwie inwestycje zasługują na szczególną uwagę. Nowy pawilon diagnostyczno-zabiegowy na terenie Szpitala Powiatowego im. św. Michała Archanioła to placówka na miarę XXI wieku – komfortowy dla pacjentów i doskonale wyposażony. A takiej hali sportowej, jaka powstała przy Zespole Szkół Technicznych w Łąncucie, nie mają nawet dużo większe miasta w Polsce. Jest nie tylko funkcjonalna, lecz także przyciąga oko oryginalną architekturą i rozwiązaniami proekologicznymi.

Pacjent na pierwszym planie

Powiat nie był w stanie sfinansować tak dużej inwestycji we własnym zakresie, dlatego po wnikliwej analizie podjęto decyzję o przekształceniu szpitala w spółkę – Centrum Medyczne w Łąncucie Sp. z o.o., której jedynym udziałowcem jest Powiat Łąncucki. Nowy pawilon kosztował ponad 50 mln zł, z czego 10 mln zł udało się pozyskać z poddziałania 6.2.1 *Infrastruktura ochrony zdrowia*. – Wkład własny szpitala to ok. 7 mln zł. Większość pokrył kredyt zaciągnięty w Banku Gospodarstwa Krajowego. Samorząd Powiatu przeznaczył 1,5 mln zł rocznie na spłatę rat kapitałowych kredytu, a Centrum Medyczne zabezpiecza spłatę odsetek – dodaje Łukasz Wais.

Do nowego pawilonu został przeniesiony oddział chirurgiczny, ortopedyczny, ginekologiczno-położniczy, pediatryczny i noworodkowy. Została też utworzona centralna izba przyjęć z zapleczem diagnostycznym (pracownia endoskopowa

Tradycje szpitalnictwa w Łąncucie sięgają XIV w. W obecnej lokalizacji szpital mieści się już od lat powojennych. Usytuowany jest na terenie dawnego majątku rodziny Potockich, właścicieli m.in. okazałego zamku w Łąncucie. Ostatni właściciel – Alfred Potocki – wyjechał w 1944 r., wywożąc liczne dzieła sztuki. Pozostawił nieruchomości i ziemię. Część zabudowań zaadaptowano na potrzeby szpitala, potem dobudowywano nowe budynki. Z czasem Szpital Powiatowy im. św. Michała Archanioła zdobył renomę za sprawą świadczenia wysokiej jakości usług. W strukturze placówki działają m.in. trzy oddziały kliniczne – chorób zakaźnych, geriatry oraz jedyny na terenie całego województwa oddział psychiatrii dla dzieci i młodzieży.

– Rozbudowa szpitala o nowy pawilon diagnostyczno-zabiegowy była niezbędna, gdyż ważne oddziały zabiegowe – chirurgia, ortopedia, ginekologia, położnictwo oraz blok operacyjny i oddział noworodkowy – mieściły się w zabytkowych budynkach, które nie spełniały współczesnych norm dla obiektów szpitalnych. Ze względu na wiek, zbyt małą powierzchnię i ograniczenia konstrukcyjne nie braliśmy pod uwagę ich remontu – podkreśla Łukasz Wais, prezes Zarządu Centrum Medycznego Sp. z o.o. w Łąncucie.

oraz pracownie radiologiczne), nowy blok operacyjny i oddział intensywnej opieki medycznej. – Możemy się pochwalić szpitalem na miarę XXI wieku zarówno pod względem wyposażenia w sprzęt medyczny, jak i komfortu leczenia i pracy – podkreśla Barbara Piława-Kraus, wicestarosta łańcucki.

– Pacjenci porównują warunki do hotelu czterogwiazdkowego. Wszystkie sale są dwuosobowe i wyposażone w klimatyzację. Szerokie korytarze umożliwiają swobodne przemieszczanie się. Pokoje dla pielęgniarek i lekarzy są jasne i ładnie urządzone, co znacznie podwyższa komfort naszej pracy – dodaje lek. Antoni Bazieli, kierownik Oddziału Chirurgicznego.

Duże wrażenie wywiera nowy blok operacyjny – przestronne i klimatyzowane sale wyposażone są w najnowszą aparaturę. Nad każdym stołem operacyjnym zainstalowano kamery, które umożliwiają obserwację pracy chirurgów i nagranie wszystkich zabiegów. Materiał ten może być wykorzystywany m.in. do szkolenia przyszłych lekarzy.

Aktywni seniorzy

Od 2018 r. Centrum Medyczne realizuje projekt „Poprawa jakości życia osób starszych i niesamodzielnych poprzez działalność Dziennego Domu Opieki dla Seniorów w Łąncucie”. Jest on skierowany do osób powyżej 65. roku życia, które ze względu na podeszły wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagają opieki lub pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, są zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Ośrodek działa na terenie Szpitala im. św. Michała Archanioła w Łąncucie i zapewnia osmiogodzinną opiekę od poniedziałku do piątku, zajęcia ruchowe i aktywizujące, spotkania kulturalne i artystyczne, imprezy towarzyskie w gronie rówieśników, porady specjalistów, śniadania i obiady oraz wycieczki. Najbardziej potrzebujący mogą korzystać z bezpłatnego transportu. Całkowity koszt projektu to niemal 2 mln zł, z cze-

go dofinansowanie w ramach działania 8.3 *Zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych* to prawie 1,9 mln zł.

Ruszamy się

Wiadomo, że nie samą nauką żyje młodzież i obok zajęć dydaktycznych równie istotny dla jej rozwoju jest ruch fizyczny. Wcześniej ani w Zespole Szkół Technicznych w Łąncucie, ani w żadnej innej szkole ponadpodstawowej prowadzonej przez Samorząd Powiatowy nie było sali sportowej z pełnowymiarowymi boiskami do różnych gier zespołowych. – Wdzieliśmy i rozumieliśmy ten deficyt. Stąd decyzja o budowie tego pięknego obiektu. Planując go, chcieliśmy, żeby nie tylko rozszerzył możliwości prowadzenia zajęć wychowania fizycznego dla uczniów naszych szkół, lecz aby jednocześnie przyczynił się do popularyzacji i rozwoju sportu na ziemi łąncuckiej – mówi wicestarosta Barbara Pilawa-Kraus.

Budowa hali sportowej była największym elementem projektu „Dostosowanie infrastruktury edukacyjnej powiatu łąncuckiego do potrzeb kształcenia zawodowego” o warto-

---

W NOWEJ HALI SPORTOWEJ
W ŁAŃCUCIE POŁĄCZONO
FUNKCJONALNOŚĆ OBIEKTU
Z CIEKAWĄ ARCHITEKTURĄ.
DODATKOWYM WALOREM SĄ
PANELE FOTOWOLTAICZNE

ści ponad 9 mln zł, z czego sama hala kosztowała przeszło 7,3 mln zł. Dotacja z RPO WP wynosiła 3 mln zł. Reszta pochodziła z Ministerstwa Sportu i Turystyki oraz z wkładu własnego powiatu. Obiekt powstał na terenie Zespołu Szkół Technicznych w bezpośrednim sąsiedztwie zespołu pała-

cowego w Łąncucie. W środku zaplanowano pełnowymiarowe boiska do gry w siatkówkę, piłkę ręczną i koszykówkę oraz dwa boiska treningowe do siatkówki. W zależności od potrzeb salę można przedzielić na dwie części. Miejsca jest dosyć, by umożliwić np. prowadzenie zajęć wychowania fizycznego dla dwóch klas. Lekcje dla uczniów Zespołu Szkół Technicznych i Zespołu Szkół nr 3 odbywają się przeważnie przed południem i we wczesnych godzinach popołudniowych. Później sala jest otwarta dla dzieci, młodzieży i dorosłych trenujących różne dyscypliny sportu. W weekendy odbywają się zawody sportowe. Z trybuny może je obserwować prawie 200 osób. Do boiska przylegają szatnie, pokoje trenerów, zaplecze sanitarne, biura i magazyn. Na górze urządzono salę fitness dostępną dla mieszkańców. Patronem jest Józef Witek, działacz sportowy, radny powiatu łąncuckiego, który pracował społecznie z łąncucką młodzieżą, rozbudzając w niej zamiłowanie do sportu.

Uwagę zwraca nie tylko funkcjonalność obiektu, lecz także ciekawa bryła z elementami drewna oraz przeszkleniami. Na elewacji i na dachu zainstalowano panele fotowoltaiczne. Całość to naprawdę bardzo ładny budynek wkomponowany w otoczenie parku wokół szkoły.

Pozostałe elementy projektu „Dostosowanie infrastruktury edukacyjnej powiatu łąncuckiego do potrzeb kształcenia zawodowego” to przebudowa pracowni dydaktycznej z zapleczem socjalnym w Powiatowym Centrum Kształcenia Praktycznego i Edukacji Zawodowej im. F. Dzierżanowskiego w Łąncucie, przebudowa podłóg w pracowniach i na korytarzach Zespołu Szkół Technicznych oraz zakup pomocy dydaktycznych dla szkół zawodowych. Nowy sprzęt wzbogacił m.in. pracownię matematyki, informatyki, architektury krajoznawstwa, silników samochodowych, elektrotechniki i elektroniki samochodowej, podwozi i nadwozi samochodowych, fizyki i chemii w Zespole Szkół Technicznych, pracownię mechatroniki, elektryczną i elektroniczną oraz informatyki w Zespole

Szkół nr 2, a także pracownię reklamy, sprzedaży i rachunkowości w Zespole Szkół nr 3.

Pomoc dla rodzin zastępczych

Na terenie powiatu łąncuckiego działa 56 rodzin zastępczych. To za mało w stosunku do potrzeb. Organizatorem ro-

---

POWIATOWE CENTRUM
POMOCY RODZINIE
W ŁAŃCUCIE FUNKCJONUJE
DZIŚ Z KOMFORTOWYCH
WARUNKACH. SĄ TU
M.IN. SALE TERAPEUTYCZNE
I SALE SPOTKAŃ DZIECI
Z RODZICAMI BIOLOGICZNYMI
CZY RODZINĄ ZASTĘPCZĄ

---

dzinnej pieczy zastępczej jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łańcucie (PCPR). Przeprowadza ono m.in. nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, organizuje szkolenia, rozwija działalność poradniczą, terapeutyczną, a także diagnostyczno-konsultacyjną.

– Wiedzieliśmy, że PCPR nie dysponuje odpowiednimi warunkami lokalowymi, by skutecznie i kompleksowo pomagać rodzinom zastępczym. Dlatego zdecydowaliśmy się na remont i zmianę przeznaczenia budynku po byłej jednostce wojskowej na potrzeby realizacji zadań związanych z organizacją pieczy zastępczej przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie – mówi Barbara Piława-Kraus.

Prace obejmowały m.in. wymianę dachu, wykonanie izolacji przeciwwilgociowej, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, a także całej instalacji elektrycznej, wodno-kanalizacyjnej, CO, gazowej, telekomunikacyjnej i komputerowej, budowę wentylacji mechanicznej, termomodernizację budynku i fundamentów wraz z wykonaniem nowej elewacji. Po remoncie w budynku urządzono sale terapeutyczne, sale spotkań dzieci z rodzicami biologicznymi czy rodziną zastępczą. Oprócz tego zagospodarowano plac wokół budynku. Powstała tam siłownia plenerowa, plac zabaw dla dzieci i altana do rodzinnych spotkań. Wartość projektu „Modernizacja infrastruktury powiatu łańcuckiego na potrzeby prowadzenia zadań w zakresie pieczy zastępczej” wyniosła ok. 2,5 mln zł, z czego dofinansowanie z poddziałania 6.2.2 *Infrastruktura pomocy społecznej* to prawie 2,2 mln zł.

– Dzięki tej inwestycji znacznie poprawiły się warunki pracy specjalistów. Mamy też dobre warunki, żeby organizować spotkania rodzin zastępczych z biologicznymi. To bardzo pomaga zarówno rodzicom, jak i dzieciom – dodaje Barbara Piława-Kraus.

W latach 2017-2019 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizowało projekt „Wsparcie rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu łańcuckiego”. Dofinansowanie pozyskano w ramach działania 8.4 *Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej*. Grupę docelową stanowi 59 uczestników, w tym 20 osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą, 29 dzieci objętych pieczę zastępczą i 10 dzieci biologicznych z rodzin sprawujących pieczę zastępczą. Uczestnicy skorzystali z poradnictwa psychologicznego, prawnego, treningu kompetencji rodzicielsko-wychowawczych, terapii specjalistycznych dla wychowanków pieczy zastępczej, m.in. terapii logopedycznej, sensorycznej, treningu zastępowania agresji.

Andrzej Szoszkiewicz

*Stawiamy
na zmiany*

Edukacja, walka z wykluczeniem społecznym i modernizacja dróg to kluczowe cele, na które w tej perspektywie finansowej postawił Powiat Nizański. Ciekawe pomysły zostały przekute w dobre projekty. Samorząd pozyskał na nie dofinansowanie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020. Unijne wsparcie na wszystkie przedsięwzięcia sięgnęło 20 mln zł.

i szersze kompetencje uczniów i nauczycieli – mówi Robert Bednarz, starosta nizański.

Dostępny powiat

Wśród inwestycji drogowych starosta zwraca uwagę na przebudowę drogi powiatowej nr 1048R Zdziary – Banachy łączącej węzeł drogi ekspresowej S19 „Zdziary” z drogą wojewódzką nr 858. Przebudową objęto odcinek o długości prawie 6 km, na którym poprawiono stan techniczny istniejącej infrastruktury poprzez wykonanie odwodnienia i wzmocnienia nawierzchni jezdni do wyższej kategorii. Poszerzono jezdnię, zbudowano pobocza z kruszywa naturalnego, ścieżkę rowerową i wyremontowano istniejące zjazdy. Całkowita wartość tego projektu wyniosła prawie 6,5 mln zł, z czego dofinansowanie otrzymane w ramach działania 5.1 *Infrastruktura drogową* przekroczyło 5,5 mln zł. Zadanie zrealizowano w partnerstwie z Gminą Jarocin oraz Gminą i Miastem Ulanów.

– To dla mieszkańców bardzo istotna inwestycja, gdyż zapewni komfortowy i bezpieczny dojazd do drogi S19, zwiększa dostępność do obszarów wiejskich, przyczyniając się do ich rozwoju gospodarczego – podkreśla Robert Bednarz.

– Należymy do aktywnych jednostek samorządu terytorialnego, którym zależy na pozyskiwaniu finansowania z Unii Europejskiej. Pieniądze te z pewnością pomogły w rozwoju naszego powiatu. Dzięki wielu inwestycjom drogowym łatwiej jest do nas dojechać i poruszać się po naszym terenie. W trosce o rozwój edukacji inwestowaliśmy zarówno w budynki, poprzez remonty i termomodernizację, jak również w wiedzę

Szansa na lepszą przyszłość

Termomodernizacja ma na celu zmniejszenie zapotrzebowania i zużycia energii cieplnej w obiekcie budowlanym. Dobrze wykonane prace są kosztowne, ale efekty warte inwestycji – płacimy mniejsze rachunki za energię i oszczędzamy środowisko naturalne. W powiecie niżańskim termomodernizację przeprowadzono w placówkach podlegających samorządowi powiatowemu – w Zespole Szkół w Jeżowie, Regionalnym Centrum Edukacji Zawodowej w Nisku i w Szkole Specjalnej Przesposabiającej do Pracy z siedzibą w Ulanowie, będącej w strukturach Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Rudniku nad Sanem. Inwestycja była możliwa dzięki dofinansowaniu otrzymanemu w ramach działania 3.2 *Modernizacja energetyczna budynków*.

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Rudniku nad Sanem jest jedyną placówką na terenie powiatu niżańskiego przeznaczoną dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnością intelektualną, ruchową, sprzężoną i autyzmem. Ośrodek jest znany również daleko poza granicami powiatu z kompetentnych i pełnych

pasji pedagogów oraz terapeutów, a także z ciekawych przedsięwzięć. Jednym z nich jest projekt „Zajęcia specjalistyczne szansą na lepszy rozwój przedszkolaków”, zrealizowany wspólnie ze Stowarzyszeniem na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Poprowadź Mnie przez Świat”. Zdobył on nominację do głównej nagrody w konkursie „Podkarpackie. Mistrzowskie zmiany” na najlepsze projekty współfinansowane w ramach RPO WP. W przedsięwzięciu uczestniczyła grupa dzieci z różnymi niepełnosprawnościami oraz ich rodzice. Podczas zajęć mieli oni możliwość lepszego poznania się, a co za tym idzie – zmniejszenia barier i obaw w rodzicielskim dzieleniu się doświadczeniami. Pozwoliło to m.in. na przełamywanie stereotypów związanych z niepełnosprawnością.

Ośrodek działa od 1962 r. i stopniowo rozszerza swoją działalność i modernizuje bazę. Najnowszym przedsięwzięciem była termomodernizacja oraz adaptacja i modernizacja budynku po dawnym liceum ogólnokształcącym w Ulanowie. Termomodernizacja kosztowała prawie 1,27 mln zł, z czego dotacja z RPO WP to ponad 900 tys. zł. Ocieplono ściany zewnętrzne, fundamentowe, podpiwniczenia i stropy. W obrębie całego budynku wymieniono instalację elektryczną

W ZNAJDUJĄCYM SIĘ
W ULANOWIE ODDZIALE
SOSW W RUDNIKU NAD
SANEM NIEPEŁNOSPRAWNI
WYCHOWANKOWIE MAJĄ
DOBRE WARUNKI DO NAUKI
KILKU ZAWODÓW

---

i centralnego ogrzewania. Zamontowano również instalację odgromową oraz nową kotłownię, którą wyposażono w kaskadę trzech kotłów kondensacyjnych z pełną automatyką

sterującą o dużej sprawności grzewczej i niskiej emisji spalin. Z kolei prace budowlane przy przebudowie obejmowały m.in. wymianę drzwi wewnętrznych i okien, wykonanie nowych posadzek, podjazdów zewnętrznych, przebudowę łazienek i sal lekcyjnych, malowanie pomieszczeń. Wymieniono również pokrycie dachowe i obróbki blacharskie oraz kominowe. Remont przeszła też sala gimnastyczna wraz z zapleczem. Ogólna wartość wykonanych robót wyniosła prawie 1,3 mln zł, z czego ok. 766 tys. zł stanowiło dofinansowanie z poddziałania 6.4.3 *Szkolnictwo ogólne*.

Ośrodek przysposabia wychowanków do wykonywania różnych zawodów, tak by w przyszłości dali sobie radę na rynku pracy. Dlatego na miejscu stworzone zostały dobre warunki do nauki zawodu w pracowniach: krawieckiej, florystycznej i introligatorskiej. Urządzono też bezpieczną i przestronną kuchnię, którą wyposażono w sprzęt AGD. Do pracowni matematycznej i przyrodniczej kupiono nowoczesny sprzęt ICT i materiały dydaktyczne. Na wyposażenie ośrodka w meble i pomoce dydaktyczne pozyskano z Ministerstwa Edukacji Narodowej środki w wysokości 220 tys. zł.

Strzał w dziesiątkę

– Na naszym terenie mieszka wiele osób chorych i niepełnosprawnych, które potrzebują różnego sprzętu rehabilitacyjnego, pielęgnacyjnego i wspomagającego. Nie wszystkich stać na zakup takich urządzeń. Nie zawsze jest też sens kupować na własność, jeżeli potrzebny jest on tylko na okres kilkumiesięcznej rehabilitacji. Stąd pomysł na utworzenie wypożyczalni – mówi Marta Ciosmak, dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nisku.

Dzięki dofinansowaniu pozyskanemu w ramach działania 8.3 *Zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych* udało się uruchomić wypożyczalnię w Rudniku nad Sanem, w sąsiedztwie Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego. To pierwsza taka placówka w powiecie niżańskim. Sprzęt

jest udostępniany nieodpłatnie, co gwarantuje, że może z niego skorzystać każdy zainteresowany. Można wypożyczyć m.in.: łóżka rehabilitacyjne elektryczne, stoły i materace rehabilitacyjne, materace przeciwoleżynowe, rowerki stacjonarne, bieżnie elektryczne, stabilizatory, ortozy, pionizatory, wózki inwalidzkie dla dzieci i dorosłych, podnośniki transportowe, przenośne koncentratory tlenu, balkoniki, kule, krzeselka czy wózki toaletowo-prysznicowe.

– Największą popularnością cieszą się łóżka rehabilitacyjne. Choć mamy ich ponad 60, są w ciągłym użyciu. Dużym zainteresowaniem cieszą się też wózki inwalidzkie i toaletowe – mówi Marta Ciosmak.

Placówka zapewnia również bezpłatny transport sprzętu rehabilitacyjnego o większych gabarytach do domu osoby niepełnosprawnej. Dodatkowo pracujące w wypożyczalni fizjoterapeutki udzielają instruktażu, jak używać danego sprzętu. Całkowita wartość tego projektu zamknęła się w kwocie 979 tys. zł, z czego dofinansowanie to ponad 832 tys. zł.

Z WYPOŻYCZALNI SPRZĘTU REHABILITACYJNEGO W RUDNIKU NAD SANEM MOŻE SKORZYSTAĆ KAŻDY ZAINTERESOWANY

– Po przeanalizowaniu doświadczeń związanych z wypożyczalnią widzimy, że był to strzał w dziesiątkę – podkreśla starosta Robert Bednarz.

Andrzej Szoszkiewicz

EKSPERT

PODPOWIADA

Trwałość

---

w projektach EFS

Czasem trudno zmierzyć efektywność działań realizowanych w projektach miękkich. Jednakże do większości z nich stosuje się pewne zasady dotyczące trwałości i utrzymania rezultatów, oparte na mierzalnych wskaźnikach. Nierealne założenia można wyłapać już na etapie oceny wniosku o dofinansowanie.

O trwałości projektów infrastrukturalnych i inwestycyjnych, a więc dofinansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), pisaliśmy w poprzednim numerze „Zobacz zmiany” (czytaj więcej „Trwałość projektu” oraz „Umożliwia zobowiązuje”).

Trwałość wg rozporządzenia ogólnego

Przypomnijmy krótko, że podstawowe warunki związane z koniecznością zachowania trwałości projektu określa art. 71 Rozporządzenia 1303/2013 (tzw. „ogólnego”). Do naruszenia trwałości dochodzi w okresie 5 lat (lub 3 lat – dla inwestycji lub miejsc pracy stworzonych przez MŚP) od płatności końcowej na rzecz beneficjenta lub w okresie ustalonym zgodnie z zasadami pomocy publicznej, gdy zajdzie którakolwiek z poniższych okoliczności:

- zaprzestanie działalności produkcyjnej lub przeniesienie jej poza obszar objęty programem
- zmiana własności elementu infrastruktury, która daje przedsiębiorstwu lub podmiotowi publicznemu nienależne korzyści
- istotna zmiana wpływająca na charakter projektu, jego cele bądź warunki wdrażania, która mogłaby doprowadzić do naruszenia jego pierwotnych celów.

Obowiązek zachowania tak rozumianej trwałości dotyczy projektów, które obejmują inwestycje w infrastrukturę lub inwestycje produkcyjne. W większości dotyczy więc projektów dofinansowanych z EFRR. W przypadku projektów finansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) ma zastosowanie do wydatków objętych cross-finansowaniem, a więc do zakupu nieruchomości, infrastruktury, a także dostosowania lub adaptacji budynków i pomieszczeń.

W jakim celu wprowadza się te ograniczenia? By zapewnić skuteczne i sprawiedliwe rozporządzanie środkami publicznymi, a także trwałe oddziaływanie interwencji Funduszy Europejskich. Stabilne inwestycje w działalność gospodarczą i w infrastrukturę pozwalają uniknąć wykorzystania środków unijnych do osiągnięcia nienależnych korzyści.

Osiągnij i utrzymaj rezultaty

W przedsięwzięciach wspartych z EFS może mieć zastosowanie odrębny rodzaj trwałości. Informacje te zawiera regulamin konkursu. Trwałość pojmujemy się tu bardziej jako utrzymanie rezultatów, utrwalenie efektu przeprowadzonego przedsięwzięcia, co można wyrazić w postaci mierzalnych wskaźników. W przypadku, gdy wniosek o dofinansowanie przewiduje trwałość projektu lub rezultatów, beneficjent po okresie realizacji projektu zobowiązany jest do przedłożenia do Instytucji Zarządzającej lub Pośredniczącej (IZ lub IP) dokumentów potwierdzających utrzymanie odpowiednich wskaźników. Zakres danych i termin przedłożenia tych dokumentów określa IZ lub IP nie później niż miesiąc przed zakończeniem projektu.

Niektóre wskaźniki trzeba osiągnąć już podczas realizacji projektu. – Problemy z dotrzymaniem założonej wartości docelowej wskaźników pojawiają się głównie w tych projektach,

gdzie wymagane jest przeprowadzenie dokładnej analizy sytuacji na rynku pracy (aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych, aktywna integracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym). Beneficjentom zdarza się, że przeceniają swoje możliwości w zakresie pozyskania wystarczającej liczby osób chętnych do udziału w projekcie lub nietrafnie oceniają chłonność rynku – mówi Andrzej Burnat z Oddziału programowania w zakresie Europejskiego Funduszu Społecznego w Departamencie Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym.

Trwałość jest elementem kryteriów oceny projektów wspieranych z EFS. Na przykład w regulaminie przeprowadzonego konkursu w działaniu 8.1 *Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym* składa się na ocenę zasadności realizacji projektu. Eksperti mogą przyznać punkty za:

- trafne wskazanie faktycznych problemów i barier, które napotyka grupa docelowa projektu (0-5 punktów)
- adekwatne zaplanowanie akcji rekrutacyjnej do problemów grupy docelowej i celu projektu (0-3 punkty)
- określenie trwałości i wpływu rezultatów projektu (0-2 punkty).

W ramach tego działania można sfinansować m.in. zajęcia związane z podnoszeniem kluczowych kompetencji o charakterze zawodowym. Beneficjent nie tylko może określić liczbę osób, które skorzystają z takich zajęć, ale także wskazać, ile spośród nich znajdzie zatrudnienie np. w podmiotach ekonomii społecznej czy w firmach. Przyjęcie – bez rzetelnej analizy – wysokich wskaźników jest ryzykowne. Z jednej strony beneficjent może sobie zapewnić wyższą ocenę, ale z drugiej naraża się na pomniejszenie wysokości dofinansowania (lub zwrot dotacji) w sytuacji, gdy nie osiągnie lub nie utrzyma zakładanych wskaźników.

Kontynuuj działalność

Z działania 8.1 RPO WP można uzyskać wsparcie także na poszerzenie oferty warsztatów terapii zajęciowej (WTZ) czy na działalność w zakresie reintegracji zawodowej i społecznej

NIEKIEDY BENEFICJENCI
PRZECENIAJĄ SWOJE
MOŻLIWOŚCI W ZAKRESIE
POZYSKANIA WYSTARCZAJĄCEJ
LICZBY OSÓB CHĘTNYCH
DO UDZIAŁU W PROJEKCIE
LUB NIETRAFNIE OCENIAJĄ
CHŁONNOŚĆ RYNKU

Jak modelowo przygotować projekt, by zapewnić mu trwałość (szczególnie pod kątem osiągnięcia i utrzymania wskaźników rezultatu)?

Odpowiada Andrzej Burnat, Oddział programowania w zakresie Europejskiego Funduszu Społecznego, Departament Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego

Kilka najważniejszych zasad dotyczących dobrego przygotowania i realizacji projektu:

1. Realnie oszacuj możliwości realizacji projektu (wielkość grupy docelowej, zakres wsparcia).
2. Przeprowadź rozeznanie rynkowe w zakresie zainteresowania potencjalnych uczestników udziałem w projekcie (zwłaszcza grup w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, osób o najniższych kwalifikacjach) lub określonymi formami wsparcia możliwymi do zaoferowania (zainteresowanie poszczególnymi szkoleniami, doradztwem, stażami itp.).
3. Zaplanuj rekrutację z uwzględnieniem konkurencyjnych projektów oraz kalendarza (święta, wakacje, długie weekendy).
4. Przemyśl, czy będziesz w stanie pozyskać grupy docelowe, czyli osiągnąć wskaźniki, które są premiowane w kryteriach – najczęściej premia dotyczy grup w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy lub premiowane jest osiągnięcie znacznie wyższych wartości wskaźników niż „standardowo” wymagane.
5. Monitoruj realizację projektu i udział uczestników w poszczególnych formach wsparcia, na bieżąco reaguj na absencję uczestników.
6. Już na etapie przygotowania projektu przelicz, jakie obciążenia finansowe będzie generowało przedsięwzięcie w okresie trwałości (kiedy już finansowanie ze środków EFS się zakończy). Często bowiem wymagane jest utrzymanie działań finansowanych w projekcie po jego zakończeniu. Należy zastanowić się nad alternatywnymi źródłami pozyskania finansowania, aby możliwe było utrzymanie trwałości (np. funkcjonowania dziennych domów pobytu, wypożyczalni sprzętu, dziennych domów opieki, mieszkań wspomaganych itp.).

prowadzoną przez zakłady aktywności zawodowej (ZAZ), kluby oraz centra integracji społecznej (KIS i CIS). Tego dotyczył odrębny konkurs z wydzieloną pulą środków.

Tu regulamin konkursu wyraźnie mówi, że „w przypadku projektów, w ramach których tworzone będą podmioty reintegracji społecznej i zawodowej projektodawca zobowiązuje się do zachowania trwałości utworzonych w ramach projektu podmiotów po zakończeniu realizacji projektu co najmniej przez okres odpowiadający jego realizacji, przy czym jeśli projekt trwa krócej niż 24 miesiące, czas trwałości nie może być krótszy niż dwa lata”.

Badanie trwałości polega na przykład na sprawdzeniu przez IP w okresie trwałości wpisu podmiotu do rejestrów KIS/CIS prowadzonych przez wojewodę. Beneficjent składa też roczne sprawozdania z działalności KIS oraz oświadczenia o prowadzeniu podmiotu reintegracji społeczno-zawodowej, a także liczby osób korzystających z zajęć.

W ramach działania 7.4 *Rozwój opieki żłobkowej w regionie* można otrzymać dofinansowanie m.in. na tworzenie nowych

podmiotów opieki nad dziećmi do lat 3 (żłobki, żłobki przyzakładowe, kluby dziecięce) czy tworzenie nowych miejsc w istniejących placówkach. I tu projektodawca zobowiązuje się, że utworzone miejsca opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 będą funkcjonowały co najmniej 2 lata po zakończeniu realizacji projektu.

Eksperti oceniają także adekwatność potencjału oraz doświadczenia wnioskodawcy i ewentualnych partnerów do skali i zakresu zaplanowanych w projekcie działań. Jeśli z analizy wynika, że mimo deklaracji wnioskodawca nie jest w stanie zapewnić utrzymania miejsc żłobkowych po zakończeniu projektu, może nie otrzymać wystarczającej liczby punktów. Działa tu bowiem mechanizm zabezpieczający – jeżeli projekt uzyska mniej niż 60% punktów w którymkolwiek z kryteriów ogólnych merytorycznych, zostaje odrzucony i nie podlega dalszej ocenie. Dlatego o trwałości należy myśleć już podczas przygotowywania wniosku.

Opr. Jerzy Gontarz

Co wiesz na temat Funduszy Europejskich?

Sprawdź swoją wiedzę i rozwiąż nasz quiz. Podpowiedzi szukaj w artykułach, które znajdziesz w tym wydaniu magazynu „Zobacz zmiany”.

1. Tegoroczne Forum Miast i Regionów w Jasionce odbyło się w...
  - a) czerwcu
  - b) lipcu
  - c) sierpniu
2. Karpackie Dni Dobrosąsiedztwa zorganizowano w tym roku po raz...
  - a) pierwszy
  - b) drugi
  - c) trzeci
3. Koncert „Poeci w Dolinie Sanu” był współfinansowany w ramach RPO WP z:
  - a) Europejskiego Funduszu Społecznego
  - b) Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
  - c) obu
4. Ile procent wykorzystała już Polska w ramach podpisanych umów?
  - a) 71% dostępnych środków
  - b) 56% dostępnych środków
  - c) 82% dostępnych środków
5. Powiat Łąncucki pozyskał w ramach RPO WP na lata 2014-2020...
  - a) niemal 40 mln zł
  - b) ponad 50 mln zł
  - c) prawie 60 mln zł
6. Lipcowy Szczyt Bałkanów Zachodnich został zorganizowany w...
  - a) Warszawie
  - b) podrzeszowskiej Jasionce
  - c) Poznaniu
7. Ile państw ubiega się obecnie o członkostwo w UE?
  - a) 6
  - b) 8
  - c) 4
8. Jak nazywa się projekt nominowany w konkursie „Podkarpackie. Mistrzowskie zmiany” realizowany w powiecie niżańskim?
  - a) „Zajęcia specjalistyczne szansą na lepszy rozwój przedszkolaków”
  - b) „Poprawa jakości życia osób starszych i niesamodzielnych poprzez działalność DPS”
  - c) „Dostosowanie infrastruktury edukacyjnej do potrzeb kształcenia zawodowego”
9. Szlak Via Carpatia przebiega w Polsce przez województwa:
  - a) podlaskie, lubelskie i podkarpackie
  - b) podlaskie, mazowieckie, lubelskie i podkarpackie
  - c) tylko podkarpackie
10. Okres trwałości projektów współfinansowanych z EFRR wynosi...
  - a) 3 lub 5 lat
  - b) 5 lat
  - c) 10 lat

Źródło: 1a, 2b, 3a, 4a, 5b, 6c, 7a, 8a, 9b, 10a

Harmonogram naboru wniosków o dofinansowanie w IV kwartale 2019 r.
w ramach RPO WP 2014-2020 (tryb konkursowy)

TERMIN NABORU	DZIAŁANIE LUB PODDZIAŁANIE	TYP PROJEKTU	INSTYTUCJA OGŁASZAJĄCA KONKURS
październik	1.4.1 Dotacje bezpośrednie	Rozwój MŚP	Zarząd Województwa Podkarpackiego
październik	8.3 Zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych	Wsparcie dla usług mieszkalnictwa o charakterze wspomaganym	Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie
październik	8.5 Wspieranie rozwoju sektora ekonomii społecznej w regionie	Świadczenie usług animacyjnych, inkubacyjnych i biznesowych dla wsparcia rozwoju ekonomii społecznej zgodnie z podziałem przyjętym w ramach Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej	Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie
listopad	3.3.1 Realizacja planów niskoemisyjnych	Budowa lub modernizacja budynków użyteczności publicznej, które będą spełniać standardy budownictwa pasywnego	Zarząd Województwa Podkarpackiego
listopad	7.6 Programy profilaktyczne i zdrowotne w regionie	Wdrażanie programu zdrowotnego dotyczącego profilaktyki onkologicznej w zakresie nowotworu płuc	Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie
listopad	8.3 Zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych	Finansowanie usług ochrony zdrowia psychicznego (opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień), w tym opieki psychiatrycznej i psychologicznej	Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie
listopad	9.1 Rozwój edukacji przedszkolnej	Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług świadczonych w ośrodkach wychowania przedszkolnego (OWP) poprzez: <ul style="list-style-type: none"> tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego, w tym dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami, w istniejących lub nowo utworzonych OWP dostosowanie istniejących miejsc wychowania przedszkolnego do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami lub realizacja dodatkowej oferty edukacyjnej i specjalistycznej umożliwiającej dziecku z niepełnosprawnością udział w wychowaniu przedszkolnym poprzez wyrównanie deficytu wynikającego z niepełnosprawności rozszerzenie oferty OWP o dodatkowe zajęcia wyrównujące szanse edukacyjne dzieci w zakresie stwierdzonych deficytów wydłużenie godzin pracy OWP doskonalenie umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli OWP do pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym, w tym w szczególności z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz w zakresie współpracy nauczycieli z rodzicami, w tym radzenia sobie w sytuacjach trudnych 	Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie
grudzień	1.2 Badania przemysłowe, prace rozwojowe oraz ich wdrożenia	Prace B+R	Zarząd Województwa Podkarpackiego
grudzień	2.1 Podniesienie efektywności i dostępności e-usług	Projekty z zakresu e-usług w sektorze ochrony zdrowia	Zarząd Województwa Podkarpackiego
grudzień	7.7 Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne	Bezwrotne wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej (wraz ze wsparciem doradczo-szkoleniowym)	Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie
grudzień	8.7 Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne	<ol style="list-style-type: none"> Zintegrowane oraz zindywidualizowane programy realizowane w oparciu o ścieżkę reintegracji, obejmujące usługi aktywnej integracji o charakterze społecznym, edukacyjnym, zdrowotnym, zawodowym zawierające instrumenty odpowiadające na indywidualne potrzeby Włączanie osób z niepełnosprawnościami w zajęcia na rzecz aktywizacji zawodowej, realizowane na warsztatach terapii zajęciowej poprzez finansowanie zajęć związanych z uczestnictwem w WTZ, stanowiących poszerzenie oferty WTZ Wsparcie działalności w zakresie reintegracji zawodowej i społecznej, w szczególności prowadzonej przez takie podmioty: jak ZAZ, KIS oraz CIS, w tym rozwój i upowszechnianie zatrudnienia wspieranego 	Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie
grudzień	8.8 Zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne	Usługi społeczne, w szczególności usługi środowiskowe, opiekuńcze: <ol style="list-style-type: none"> Rozwój środowiskowych form pomocy i samopomocy Działania wspierające opiekunów nieformalnych w opiece domowej Tworzenie miejsc opieki dla osób niesamodzielnych w nowo tworzonych lub istniejących ośrodkach zapewniających opiekę dzienną lub całodobową Wsparcie dla usług mieszkalnictwa o charakterze wspomaganym	Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie
grudzień	8.9 Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne	<ol style="list-style-type: none"> Wsparanie rodziny w postaci działań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego Wsparanie rodziny w postaci działań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego szczebla powiatowego Wsparanie pieczy zastępczej Wsparanie procesu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej 	Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie

Dokąd po informacje

LOKALNE PUNKTY INFORMACYJNE FUNDUSZY EUROPEJSKICH

ul. Kościuszki 7
39-300 **MIELEC**
tel.: 798 771 414, 798 771 650
godziny pracy:
pn. 7:30-18:00
wt. – pt. 7:30-15:30

ul. M. Dąbrowskiej 15
39-400 **TARNOBRZEG**
tel.: 15 823 61 46, 798 771 220
godziny pracy:
pn. 7:30-18:00
wt. – pt. 7:30-15:30

GŁÓWNY PUNKT INFORMACYJNY
FUNDUSZY EUROPEJSKICH

al. Ł. Ciepłińskiego 4 • 35-010 **RZESZÓW**
godziny pracy: pn. 7:30-18:00 • wt. – pt. 7:30-15:30
tel.: 17 747 64 15, 17 747 64 82 • faks: 17 747 64 83
e-mail: zapytaj@podkarpackie.pl

ul. Staszica 20
38-400 **KROSNO**
tel.: 798 771 192, 798 771 620
godziny pracy:
pn. 7:30-18:00
wt. – pt. 7:30-15:30

Rynek 18
38-500 **SANOK**
tel.: 798 771 215, 798 771 640
godziny pracy:
pn. 7:30-18:00
wt. – pt. 7:30-15:30

ul. Kościuszki 2
37-700 **PRZEMYŚL**
tel.: 16 678 56 32, 798 771 080
godziny pracy:
pn. 7:30-18:00
wt. – pt. 7:30-15:30

Strona internetowa RPO WP 2014-2020
www.rpo.podkarpackie.pl

Obserwuj nas również na Facebooku
www.facebook.com/zmieniamypodkarpackie.rpo